

ЕВОЛЮЦІЯ ГАЛУЗЕВОГО ДОСЛІДНИЦТВА В УКРАЇНІ

Вергунов В.А. Полтавське дослідне поле: становлення і розвиток сільськогосподарської дослідної справи в Україні (до 125-річчя державного дослідництва в агрономії та тваринництві). — К., 2009. — 220 с. — (Іст.-бібліогр. сер. «Аграрна наука України в особах, документах, бібліографії». Кн. 28)

Видання «Аграрна наука України в особах, документах, бібліографії» було започатковано 2001 року завдяки зусиллям директора Державної наукової сільськогосподарської бібліотеки Української академії аграрних наук професора В.А. Вергунова. Насамперед відзначимо важливість подібних історико-бібліографічних видань, адже саме в них поступово зникають «білі плями» та заповнюються прогалини в історії вітчизняної науки.

Серед майже трьох десятків книг цієї серії особливо вагома монографія «Полтавське дослідне поле: Становлення і розвиток сільськогосподарської дослідної справи в Україні» (до 125-річчя державного дослідництва в агрономії та тваринництві), що вийшла друком у 2009 році. Гортаючи сторінки цього справді чудового й оригінального за ідейним насиченням видання, ще раз переконуєшся в тому, що Україна може пишатися своїми здобутками, про які знає весь світ, проте вони залишаються поза увагою історичної науки. Матеріал подано у вигляді історичного нарису, у найкращих традиціях вітчизняної історико-бібліографічної літератури — яскраво, жваво, навіть захоплююче. Без перебільшення можна сказати, що кожна сторінка книги дихає ідеями, думками, глибокими узагальненнями щодо воістину багатогранної основоположної ролі Полтавського дослідного поля в розвитку аграрної науки, витоки якої починаються саме на українських землях, на мальовничій Полтавщині, які (ідеї) суттєво

вплинули на розвиток аграрного сектору всієї Російської імперії.

Зауважимо, що наукове підґрунтя формування державної політики щодо розвитку села завжди було і залишається головним напрямом і засобом покращення розвитку аграрної галузі в будь-якій країні. В.А. Вергунов, широко залучаючи доступні архівні документи, а також матеріали періодичних і галузевих видань, здійснив глибокий аналіз передумов становлення першої постійної дослідницької установи для потреб агрономії та тваринництва і висвітлив її діяльність. Він указує на визначальну роль Полтавського дослідного поля як першої науково-організаційної структурної одиниці на шляху до сучасного

академічного існування аграрної науки в незалежній Україні.

Основна особливість, яка вирізняла діяльність Полтавського дослідного поля серед аналогічних установ інших країн, — пріоритет польового досліду над вегетаційним і лабораторним, що був поширений на той час у Східній Європі. Тут уперше було впроваджено практику надання рекомендацій щодо ведення сільського господарства, згідно з якими на основі апробованих методик передбачалося обов'язкове проведення польового експерименту протягом тривалого часу, перш ніж приступати до широкого його впровадження на теренах країни. Усі дослідження проводили в тісному зв'язку із запитами практики, зокрема розвитком землеробства і рослинництва, а децю пізніше й тваринництва (зоотехніки).

Автор правдиво показав робочу атмосферу творчого колективу дослідників, відносини між представниками різних поколінь учених упродовж 125-річного періоду існування цієї наукової установи за різних політичних реалій. Так сталося, що становлення майбутнього видатного вченого, генетика і селекціонера академіка М.І. Вавилова також відбувалося на Полтавському дослідному полі, де він проходив студентську практику. Він писав: «...лично для меня Опытное Поле, весь его коллектив дал импульс для всей дальнейшей работы... пусть солнце Украины

бесконечно светит над Полтавским Опытном Полем.... Пусть по-прежнему Полтава будет маяком опытного поля в нашем Союзе». Постійна тісна творча співпраця з ученими Московської сільськогосподарської академії ім. К.А. Тімірязєва дала можливість не лише широко розгорнути дослідну справу, а й перевести аграрну науку з прикладних у лоно фундаментальних природознавчих дисциплін.

Історичні події свідчать, що Полтавське дослідне поле до сучасної інституції йшло досить складним і тернистим шляхом. Нинішній Полтавський інститут АПВ ім. М.І. Вавилова є класичним прикладом еволюції науково-організаційних основ сільськогосподарських установ — від дослідного поля, через дослідну станцію царської Росії, Державну обласну сільськогосподарську дослідну станцію радянської доби, до Інституту агропромислового виробництва в сучасній Україні.

Сподіваюся, що саме завдяки книзі В.А. Вергунова 125-річчя створення Полтавського дослідного поля (визначна подія в житті не лише України, а й Росії) не залишиться поза увагою наукової громадськості, засобів масової інформації та державних органів обох країн.

**Микола МУСІЄНКО,
доктор біологічних наук,
академік УААН (Київ)**